

יום ט"ו בשבט הנהדר

עריכה וגישור דידקטי – רנה כלף

מקאם סאבא

על הפיוט
 פיוט לט"ו בשבט במסורת יהודי חאלב. השיר עומד בסימן של לבלוב ופריחה ורבים בו ביטויי השמחה של האדם והטבע המתחדש. המשורר מברך את השנה הבאה שתהא פורחת ופוריה וחותם בבקשה לגאולה ולבנין בית המקדש.

פירושי מילים:
 סְמֵדָר – ניצני הגפן
 דְרָדָר – קוץ
 מְרַקְחִים – מבושמים
 נְאָדָר – מרומם
 רֵוֹן – ישמח
 סְנִסֵן – כפות התמרים
 וְצִיצִים – שלב הפריחה בפרי
 שְׁשִׁים – שמחים
 תְּתַהַדָר – תתקשט
 דָּגֵן – חטה ושעורה
 תִּירוֹשׁ – יין
 וְיִצְהָר – שמן
 תְּפָרָה – תהיה פוריה ופורחת
 בְּהֵט וְדָר – אבנים טובות או אבני שיש
 חֶזֶק – כינוי לאל
 חֶמֶל – רחם

יום ט"ו בשבט הנהדר * ר' אליהו לופס
 מקאם: סאבא

ראשית פרחי סמדר	יום ט"ו שבט הנהדר
כי אם פרי עץ הדר	לא תצמח הארץ דרדר
ופרות המשפחים	ממתקים מרקחים
ומהללים לאל נאדר	אוכלים אותם ושמחים
רוון סנסן וציצים	ראש השנה לעצים
ובעשב ארץ תתהדר	ובמראה עולם ששים
תפרה ארץ ובכל הר	דגן תירוש ויצהר
מניסן ועד אדר	שנה זו אורה וזהר
בעת המצות עושים	כל ישראל הם ששים
לקים מה שאמר	ולעבודתו רצים
ויקבץ פזוריני	יבנה לנו עירנו
ברצפת בהט ודר	ויבנה מקדשנו
ומעמים גאלנו	חזק חמל עלינו
כי מלכותך לדר דר	ומלך אתה עלינו

הצעה למשימות תוכן:

- עיינו במילות הפיוט והקיפו את הבית המשמש כמדריך. האם לדעתכם בית זה הוא בית מרכזי בעל תוכן חשוב? מדוע?
- המשורר מכנה את יום טו בשבט כיום נהדר. מה נהדר ביום זה? נסו להביע את תשובתכם באמצעות ציור או שיר משלכם לטו בשבט.
- "זה פשוט נהדר" – אילו דברים בחייכם נהדרים? התוכלו להסביר מדוע?

פירושי מילים – תשבץ

1	2	3	4	5	6	1. דגן	
2	3	4	5	6	7	2. סנסן	
		3	4	5	6	3. תירוש	
			4	5	6	7	4. חזק
				5	6	7	5. בהט ודר
					6	7	6. יצהר

שבעת המינים בפיוט

מי מבין שבעת המינים מוזכר בפיוט? סמנו ✓ ליד שמו.

- חטה
- שעורה
- גפן
- תאנה
- רימון
- זית
- דבש

הצעה למשימות במוזיקה:

האזינו לפיוט בשני הביצועים הבאים:

ביצוע ראשון - <http://www.piyut.org.il/tradition/253.html?currPerformance=283>

ביצוע שני - <http://www.piyut.org.il/tradition/253.html?currPerformance=283>

יום טו בשבט הנהדר – השוואה בין שני הביצועים – משימת חקר

השלימו את הטבלה.

- תחילה באמצעות האזנה בלבד.
- בהמשך היעזרו במידע שנמצא בקישורים לשני הביצועים.
- אם מצאתם דברים נוספים להשוואה, הוסיפו שורות לטבלה וציינו את ההבדלים.

יום טו בשבט הנהדר - ביצוע שני	יום טו בשבט הנהדר - ביצוע ראשון	
		מה מבצעים בפתיחה?
		מי שר?
		כיצד שרים?
		תזמור
		כמה בתים מבוצעים?
		באיזו קהילה שרים את הפיוט?
		מי המבצעים?

מבנה מוסיקלי (ניתן לבצע את המשימה עבור כל אחד משני הביצועים)

סמנו ✓ ליד המשפטים הנכונים:

לכל הבתים מנגינה זהה	☐
לכל אחד מבתי הפיוט מנגינה משלו	☐
המדריך בפיוט משמש כפזמון חוזר	☐
המדריך בפיוט משמש כבית בפיוט	☐
בפתיחה לפיוט שר הפייטן מְנוּאֵל	☐
בפתיחה לפיוט מנגנים תְּקָסִים	☐
בפתיחה לפיוט קטע כלי מובנה	☐
שרים חלק מבתי הפיוט	☐
שרים את כל הפיוט	☐
מנגינת קטעי המעבר היא מנגינת הפיוט	☐

בעקבות משימת החקר – משהו משלכם לספר/ להוסיף/ ליצור...

ניתן להתייחס: לפיוט עצמו, למשהו שקשור לפיוט, משהו מיוחד שגיליתם, קושי מסויים שנתקלתם בו ועוד...

פתרונות למשימות

פירושי מילים – תשבץ

1.	ח	ט	ה	ו	ש	ע	ו	ר	ה	1. דגן
2.	כ	פ	ו	ת	ת	מ	ר	י	ס	2. סנסן
3.				י	י	ן				3. תירוש
4.	כ	י	נ	ו	י	ל	א	ל		4. חזק
5.	א	ב	נ	י	ס	ט	ו	ב	ו	5. בהט ודר
6.		ש	מ	ן						6. יצהר

יום טו בשבט הנהדר – השוואת ביצועים

האזינו לביצוע נוסף של הפיוט.

השוו בין שני הביצועים באמצעות הטבלה הבאה:

יום טו בשבט הנהדר - ביצוע ראשון	יום טו בשבט הנהדר - ביצוע שני	
פתיחה כלית (שאינה חלק מהמנגינה)	מוויאל (קטע אלתור קולי)	מה מבצעים בפתיחה?
פייטן וקבוצה	פייטן וקבוצה	מי שר?
שירת סולן, נגינת מענה לסולן (בקטעי המעבר), שירת מענה בפתיחה ובסיום	שירת מענה, נגינת מענה לסולן (בקטעי המעבר)	כיצד שרים?
צילו, בס, עוד, דף, כינורות, דרבוקה, נאי	כלי הקשה, קאנון, נאי	תזמור
ארבעת הבתים הראשונים	כל הבתים	כמה בתים מבוצעים?
ספרד - ירושלים	ספרד - ירושלים	באיזו קהילה שרים את הפיוט?
פייטן מרכזי: דוד מנחם קבוצת פייטנים: אלעד גבאי ויאיר הראל	פייטן מרכזי: מאיר עבוד קבוצת פייטנים: אחיקם חסון, מרדכי חי, מאיר ישראל, איתן נוי, ח. יעקב.	מי המבצעים?